

अध्याय 14

गतींत समरसताय

भारतांत पारंपारीक गिरेस्त नाचांची विविधताय आसा, जी देशाच्या विंगड विंगड संस्कृतीक दायजांत खोल रुजल्या. हे नाच फकत चळवळीची अभिव्यक्ती न्हय, तर कथा, भावना आनी अध्यात्म हांचोय आस्पाव करतात.

एक पारंपारीक नाच शास्त्रीय नृत्य वा लोक नृत्य आसूं येता. आमचे संस्कृतायेंतली नाचाची विविधताय निसर्गांत वेगवेगळे आनी खाशेले सुगंध पातळायतात.

आमचे कडेन जायतीं वाद्यां, गुणधर्म, वेशभूषा, भाशा आनी सांस्कृतीक समजुती आसात ज्यो कितल्याशाच गटांनी सादर केल्यात. अशे पारंपारीक नाच आमच्या राश्ट्राची उदरगत करतात आनी समाजीक आनी नैतीक अखंडताय घटमूट करतात.

आतां नृत्याचें आमचें गिरेस्त सांस्कृतीक दायज सांबाळप आनी तिची राखण करप ही तुमची जापसालदारकी.

0680CH14

कार्य 1: आमचे पारंपारीक नाच

तुमच्या वाठारांतलो खंयचोय पारंपारीक नाच आनी ताचे कडेन संबंदीत गीत वेंचून काडात.

तुमच्या वाठारांत वापरिल्ल्या वाद्यांच्या तालाचेर नाचात.

बिहू

गुजरातांतलो सिदी धमाल नाच

देखीक 1: आसामांतलो बिहू धोल नांवाचें वाद्य आनी पेपा नांवाचें म्हशीच्या शिंगापसून तयार केल्लें आगळेंच वाय्याचें वाद्य वापरता.

देखीक २: सिदी धमाल नृत्य गुजरातांतलें. तातूंत सादरीकरणा वेळार व्हडलो धोल वाद्य म्हूण वापरतात.

तुमी सादरीकरण करपाक तयार आसात? फकत एक खीण वाट पळयात. तुमी तुमच्या नाचांत खंयच्यो वस्तू (जशे मडकी, काडयो, रिंगां सारके...) वापरतले हाचेर चर्चा केल्या व्हय?

तुमी सादर करतल्या विशिश्ट नाचांत वापरिल्ल्या वेशभूषाची तुमकां कल्पना आसा?

भारतांतले सगले नाच आमच्या सांस्कृतीक दायजांत रुजल्यात. ह्या नाचांत फकत हालचाल, लय, संगीत हांचो आस्पाव नासता तर तातूंत वेशभूषा, सामग्री, रंगवण आनी माचयेची स्थिती हांचोय आस्पाव जाता.

कार्य 2: नाचा खातीरचे अलंकार आनी वस्तू तयार करप

नृत्या खातीर लागपी वेशभूषा विशीं तुमच्या संबंदीत गटां कडेन चर्चा करात. पुढे, रंगीत कागद, सजावटीच्यो फिती आदी वापरून अलंकार स्वता तयार करपाचो यत्न करात.

देखीक: हार, हेड ड्रेस, हनुमान फेस मास्क आनी राणीचो मुकूट अशे नाचाचे दागिने.

कानांतलीं

हार

हेडगीयर

घुंगरू

कार्य 3: तुमच्या आवडी प्रमाण अलंकार वा वस्तुचें चित्र काडात

© NCERT
not to be republished

कागद, पुठो, लुगट आदी वापरून तीं तयार करपाचो यत्न करात.

जाळी घेवन नाचप

कार्यावळीक बशिल्ले संगीतकार

कार्य 4: नृत्यप्रदर्शनाच्या सुवातीचें ज्ञान

वर्गांत सकयल दिल्ल्या गजालींचेर चर्चा करात:

- सादरीकरण विचलीत करिनासतना जाय आशिल्ल्यो वस्तू माचयेर दवरप.
- नृत्य करपाक सदळ अशी वेशभूषा तयार करप (हात पांय उखलपाक, उडी मारपाक, उडोवपाक आदी).
- माचयेवेल्यान दोन वटांनी प्रवेश आनी निष्क्रमण. (नाट्य विभागांत रंगमाचयेची रचणूक पळयात.)

वेगवेगळ्या नृत्यप्रकारांत वेगवेगळे प्रॉप आनी माचयेची सजावट आसता.

नृत्याचो दर एक घटक सगल्यांक स्पश्ट जाला आसतलो अशी आशा.

आयज मेरेन तुमी ल्हान ल्हान गटांनी काम केलां. फुडें वचून, तुमी वर्गांतल्या सगळ्या वांगड्यांचो आस्पाव आशिल्लो एक सामुहीक गट म्हूण काम करतले. आतां तुमी एक नवी गजाल सोदून काडटले!

नृत्यनाट्य (नाट्य)

आमकां 'नाच' ह्या उतराचीच न्हय तर 'नाटक' ह्या उतराची जाणविकाय आसा.

नाच आनी नाटक दोनूय एकठांय केल्यार काम जातलें?

नृत्यनाट्य वा नाट्य हो सर्जनशील अभिव्यक्तीचो एक प्रकार जंय वांटेकार नाच हें कथा सांगपाचें साधन म्हूण वापरतात वा गितां आनी संगीताक जायते फावट लागू करपी पावलां, शरीर आनी हस्तमुद्रा वापरून संदेश दितात.

नृत्य नाटकाक गरज आसता – कलाकारां मदीं
समन्वय, अभिव्यक्ती आनी सहकार्य.

समन्वय

अभिव्यक्ती

कलाकारां मदीं सहकार्य

नृत्यनाट्य चळवळ आनी अभिनय हे कलेतल्यान
एकठांय येवन कथन हाडटा. नृत्यनाट्यांक विंगड विंगड
विशय, संस्कृताय वा इतिहासीक घडणुकांतल्यान
प्रेरणा मेळूं येता, जाका लागून कलात्मक अन्वेषणाक
एक गिरेस्त आनी वैविध्यपूर्ण व्यासपीठ मेळटा.

कार्य 5: सैमाची एक काणी सांगप

निसर्ग वा पर्यावरण वा समाजाक नैतीक मुल्य दिवपी स्वातंत्र्य चळवळ हांचे कडेन संबंदीत कथा सोदून काडून ताचेर चर्चा करात.

देखीक

संबंदीत काणयो—

- प्लास्टिकाचो वापर टाळप.
- उदकाचे सांठे सांबाळप.
- मोबायलाचो चड वापर.
- सेंद्रीय शेती.
- शिक्षणांत समानताय.

टीप: इंग्लीश वा हेर खंयच्याय भाशेच्या पाठ्यपुस्तकांतल्यान कथा वेंचून काडात.

वर्गांत एक योग्य कथा वेंचून काडात आनी सांगात, जी तुमी तुमच्या भोंवतणची परिस्थिती आनी प्रदेशा कडेन संबंद जोडूंक शकतात.

संहिता म्हळ्यार नृत्यनाट्य, नाट्य हांच्या सादरीकरणा खातीर संवाद, गितां, कृती आनी दिग्दर्शन हांचो आस्पाव आशिल्लो लेखी दस्तावेज. नृत्यांत संवाद चडसो हस्तमुद्रांतल्यान जाता आसलो तरी शब्दांचोय उपेग करूं येता.

विचार करात ...

चर्चा करात...

बरयात...

वेंचून काडिल्ले कथे खातीर वा कविते खातीर संहिता बरोवपाचो यत्न करचो आनी एकामेकां कडेन विचार वांटून नाट्य तयार करचें.

संहिता बरयतना हस्तमुद्रा, पात्रां, वेशभूषा, प्रॉप्स आनी माचयेची गरज आशिल्ल्या संवादांचो विचार करचो.

ह्या कार्यांतल्यान तुमी कथेंतल्या सगल्या पात्रांक जिवंत करतात.

नाट्य सादरीकरणा खातीर हस्तमुद्रा, हात आनी शरिराच्या हालचालींचो सराव करचो.

लय, पावलां, हालचाली, हस्तमुद्रा, मुद्रा हे घटक काव्यांत आनी आचरणांत संकलीत करचे.

तशेंच, नृत्यांत आस्पाव केल्ल्या बोल वा कोलुकेट (देखीक, था का धी मी) आनी सरगम (चड करून संगीत वर्गांत शिकतात) वापरून लयबद्ध नमुन्या वांगडा नाचाची वळख करून घेवची.

नाट्यांतलो एक मुखेल घटक आशिल्ल्या मुखामळावयल्या भावांचो सराव करचो. आपल्या नाट्याच्या वेवस्थीत परिणामा खातीर सगल्यांनी सहकार्यान काम करचें पडटलें.

कार्य 6: नाट्य मांडावळ आनी सादरीकरण

एकठांय येवन एक पंगड म्हूण काम करून संवाद, लयबद्ध संगीत, नाचाचे ताल आनी हालचालींचो आस्पाव आशिल्ल्या नाट्याचें नृत्यदिग्दर्शन करचें.

नृत्यदिग्दर्शनाच्या ह्या पांवड्यार आमी प्रॉप, वेशभूषा, अलंकार माचयेची सजावट आनी हेर गजालींची पळोवणी करपाची गरज आसा.

सादरीकरण करतना प्रॉपा वांगडा, पयलींच सराव करात जाका लागून तुमकां तीं सादुरतायेन हाताळपाक मेळटलीं.

नृत्यदिग्दर्शन जाल्या उपरांत सराव करपाचो वेळ येता.

सराव ! सराव ! सराव !

यशाचो मुखेल घटक म्हळ्यार सराव...

नाट्याच्या सरावा उपरांत आतां माचयेर येसाय करपाचो वेळ आयला.

बरें केलें !

आपल्या वर्गा मुखार वा व्हड प्रेक्षकां मुखार आपलें नाट्य सादर करचें.